

HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM/PRO

Drie minuten vernietigd verleden

Een familiefilmpje uit 1938 van drie minuten werd de basis voor een documentaire van ruim een uur over de Holocaust. Een gesprek met de maakster Bianca Stigter.

Het is 4 augustus 1938. In het Poolse stadje Nasielsk verdringen inwoners zich voor de camera van een toerist. Veel van hen zijn Joods. Ze zijn waarschijnlijk nooit eerder gefilmd en zwaaien. De filmer is de Joodse Amerikaan David Kurtz, die hier is geboren. Hij is nu terug voor een zomervakantie. In 2009 vond zijn kleinzoon, schrijver Glenn Kurtz, het drie minuten durende vakantiefilmpje terug. Hij realiseerde zich dat het iets bijzonders was en ging op zoek naar de mensen op de

beelden en schreef daar een boek over. Historicus en journalist Bianca Stigter (1964) zag het filmpje op de website van het Holocaust Memorial Museum in Washington, waaraan Kurtz de film schonk. "Ik was meteen gefascineerd", zegt ze. "Het was gedeeltelijk in kleur, dat was ongebruikelijk destijds. Het verleden kwam daardoor veel dichterbij." Ze besloot een film te maken waarin ze zich zou beperken tot de beelden uit die drie minuten. Zo zien we dezelfde frames telkens terug. Soms inge-

zoomd op details en gezichten, soms in slow motion. "Beelden toevoegen zou de documentaire minder sterk maken."

Vals persoonsbewijs

Haar film vertelt een verloren gegane geschiedenis. Op 1 september 1939 viel Duitsland Polen binnen en drie maanden later werden alle drieduizend Joden van Nasielsk weggevoerd. Nog geen honderd van hen overleefden de Holocaust. Een van hen, Maurice Chandler (1924), is op de film te horen. Met een vals per-

soonsbewijs wist hij te ontkomen naar de VS. Chandler herkende mensen op het filmpje en vertelde anekdotes erbij. "Door deze beelden kon hij tegen zijn familie zeggen: 'Nu zien jullie dat ik niet van Mars kom.' De nazi's vermoordden bijna iedere Joodse inwoner van zijn stadje en wisten hun cultuur uit. Dit filmpje bewijst dat dit niet helemaal is gelukt."

2Doc: Three minutes – A lengthening DOCUMENTAIRE
22.15 • NPO 2 (VPRO)